

[Landbrugsministeren.]

været bevæggrundene for gartnerierne og frugtavlens til at være så ivrige efter at ønske en lov af denne art.

Niels Ravn: Om de midler, der kommer ind henholdsvis ved eksport og salg på hjemmemarkedet, skal gå ind i den samme fond og her opdeles i kasser og puljer, er ikke for mig det afgørende. Det, der er afgørende for mig, er, at disse midler administreres efter de retningslinjer, der er angivet i § 3, nemlig således at det udvalg, som nedsættes i henhold til § 1, med tilslutning af den højtærede landbrugsminister skal administrere pengene.

Jeg fik ikke et helt klart svar på, om noget sådant også ville blive tilfældet for de midlers vedkommende, der kommer ind i henhold til § 5, og det er en forudsætning for mit partis tilslutning, at dette ligger ganske klart.

Landbrugsministeren (*Skytte*): Jeg har intet imod, at vi drøfter det spørgsmål nærmere mellem anden og tredje behandling; jeg er på forhånd ikke helt sikker på, at det udvalg, der foreslås nedsat, også skal tage sig af dette sidste. Men det er jeg parat til at undersøge nærmere og forhandle med udvalget om. Personlig har jeg intet at indvende imod det.

Hermed sluttede forhandlingen.

§§ 1-4, ændringsforslag nr. 1, § 5, således ændret, §§ 6 og 7, ændringsforslagene nr. 2 og 3, § 8, således ændret, og §§ 9 og 10 *vedtoges* uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om til-lægsbevilling for finansåret fra 1. april 1961 til 31. marts 1962.

(Lovforslaget findes i tillæg D. sp. 3473, fremsættelsen i tidenden sp. 4058).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Kaj Andresen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til finansudvalget.

Uden forhandling eller afstemning *vedtoges* dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i bevrærterloven.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1691, fremsættelsen i tidenden sp. 3749).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Albertsen: Den bevrærterlov, vi har, er af forholdsvis ny dato, og den er resultatet af et særdeles langvarigt og grundigt udvalgsarbejde, der strakte sig over flere samlinger i det høje ting. Loven blev i sin endelige udformning vedtaget af et næsten enigt folketing, og jeg har endog forstået, at flere tidligere udvalgsmedlemmer fra dengang ser tilbage på dette udvalgsarbejde med stor glæde og tilfredsstillelse. Når der derfor så relativt hurtigt efter denne lovs vedtagelse foreligger ændringsforslag til loven, må der være tungtvejende grunde derfor.

De principielle ændringer, som den højtærede handelsminister har foreslået, har relation til finansieringsforholdene ved ny-etableringer eller overtagelse af bestående hoteller eller restaurationer. Efter forslaget vil det ikke længere være tilladt at modtage lån, indskud eller usædvanlig kredit fra nogen, der fremstiller eller forhandler stærke eller svage drikke. Samtidig foreslås det, at de nuværende bevillingshavere ved fornyelse af bevillingen efter de 5 eller 8 års forløb skal tilstræbe at nedbringe eventuel indestående kapital fra sådanne leverandørkredse. I bemærkningerne til lovforslaget oplyses det dog, at handelsministeren vil være sindet at give dispensationer, når andragende derom fremsendes.

Forslaget lyder umiddelbart enkelt og acceptabelt, og selve sigtet med ændringerne om at frigøre leverandørkapital i fordelingsleddet forekommer fornuftigt. Imidlertid er jeg af den opfattelse, at virknin-

[Albertsen.]

gerne for beværterstanden kan blive ganske afgørende og i givet fald eventuelt skadelige, såfremt man uden videre ville sige ja. Virkningerne af ændringerne i beværterloven vil berøre alle led inden for erhvervet.

Hvordan har forholdene på dette område nu været inden for hotel- og restaurationserhvervet? Ja, i de sidste 25 år er finansieringen ved køb eller etablering her i landet for langt de fleste beværteres vedkommende foregået på den måde, at den eventuelle køber dels selv havde opsparret et beløb, større eller mindre, alt påvirket af den pågældendes muligheder og den opgave, der var tale om. Derudover gik den eventuelle køber rundt til den hidtidige eller påtænkte leverandørkreds for hos dem at rejse yderligere kapital enten i form af garantier, lån eller langvarige kreditter ved vareleverancer. Denne leverandørkreds har i overvejende grad været vinleverandører, i mindre grad andre leverandører, kaffehandlere, slagtere o. s. v., hvorimod bryggerierne i de sidste 25 år ikke eller næsten ikke har været inde i billedet som følge af en aftale herom. Når denne fremgangsmåde med leverandørkredsen som næsten fast financier af de fleste restaurationsetableringer har været anvendt i denne branche, skyldes det, at man ikke til restaurations- eller hotelkøb eller investeringer deri kan få andenprioritetslån. Der er ofte forbundet et betydeligt kapitalbehov med disse overdragelser eller investeringer, og så har der for branchens unge folk kun været ét at gøre: at gå til leverandørerne, når man ville begynde med sin egen restauration.

I mange andre europæiske lande er restaurationserhvervet i overvejende grad præget af storkoncerner, og i nogle lande er det i særlig grad bryggerierne, der mange steder samtidig også er vinleverandører, der ejer restauranterne og hotellerne. I England ejer et lille fåtal af bryggerier og vinfirmaer 85 pct. af samtlige restauranter og hoteller, i Holland er det 80 pct., i Belgien 70 pct. og i Tyskland 80 pct., for blot at nævne

nogle enkelte lande. Sådanne ejerforhold kendes næsten ikke her i Danmark, hvor bevillingssystemet har skabt en placering af det personlige ansvar i forbindelse med udsækning af stærke drikke, som, tror jeg, har haft en gunstig indflydelse på restaurationserhvervets høje stadi og en god indflydelse på ædrueligheden her i landet. Ejerforholdene i de før nævnte lande bevirker, at konkurrence ikke føres i form af betjening, priser eller vareudvalg, som den danske forbruger principielt er tilhænger af, og restauranterne bliver udelukkende de respektive bryggeriers monopoludsalg. Selv om vi hos os kender leverandørens økonomiske interesser i de enkelte restauranter og hoteller, mærkes det ikke af kunden eller gæsten, idet det vel kun får indflydelse på mærkerne af bordvin og kaffe og måske mineralvand, og enhver kunde kan faktisk få det originalmærke, vedkommende ønsker af stærke drikke og af øl. Dette frie forbrugsvalg sikres ved lovforslaget.

For bryggeriernes vedkommende har den indbyrdes aftale om ikke at gå ind i disse kapitalinvesteringer i restaurationsbranchen her i landet betydet, at man har kunnet anvende eventuelt overskud eller dele deraf til nyttig rationalisering eller til et effektivt og resultatrigt eksportfremstød, der må afvinge stor respekt og beundring. Det er en indsats, som også med hensyn til beskæftigelse og valutarisk har været af stor betydning for vort land. Denne indsats og disse muligheder udsættes nu i mange lande for en konkurrence, hvor kapitalstærke koncerner sætter stop for konkurrencen på det kvalitets- og prismæssige område.

Der melder sig nu spørgsmålet om at foretage en kontrol med denne leverandørkapital, spørgsmålet om gratis inventar og mange andre ting. I denne forbindelse har det været nævnt fra bryggeriside, at man i høj grad over for et eventuelt nedsat udvalg vil gøre forestillinger i så henseende; spørgsmålet må så diskuteres med repræsentanterne, når de møder op over for det

[Albertsen.]

udvalg, som jeg forventer vil blive nedsat efter afslutningen af debatten her i dag.

Der har også på andre områder været tale om indbyrdes aftaler med henblik på begrænsning af reklameomkostningerne og andre forhold, men efter den ændring, som nu skal drøftes, vil disse leverandørkredse, altså dem, der handler med svage og stærke drikke, ikke længere have mulighed for at komme ind i billedet. Der melder sig en hel bunke spørgsmål med henblik på, hvordan bestemmelserne skal fortolkes. De, der er leverandører af kaffe og samtidig vinleverandører, vil nok opfatte sig selv som kaffehandlere i så henseende; men herom må vi høre ministerens skøn. Producenterne og de, der skal have med vinleverancer at gøre, er måske ikke fremmede over for den tankegang, dette lovforslag giver udtryk for, men den beværterstand, loven direkte vil berøre, de 4 000-5 000 restauratører og hotelejere, vi har her i landet, som har haft adskillige besværligheder, selv om de nok også har haft indtægtsfremgang som følge af turismen og den almindelige indtægtsstigning, har haft mange problemer og mange vanskeligheder. Virkningerne af loven må ikke alene ses i relation til de nuværende ejere, men også til de fremtidige. Spørgsmålet er, hvordan man klarer den situation, som derved vil opstå, for selv om det i bemærkningerne til lovforslaget siges, at man vil give dispensation, når der er tale om fornyelser, er det ikke gjort med en sådan forventet dispensationsindstilling. Jeg tænker også på de kommende ejere, de unge inden for tjenerfaget, hotel- og restaurationspersonalet; hvordan skal de klare de problemer, de kommer til at stå over for? De kan ikke efter denne lovgivning rejse lån eller skaffe kapital, så derfor er det et spørgsmål, om vi kan pege på nye udveje.

Jeg vil i denne forbindelse nævne, at hoteller og restauranter ikke efter den nugældende lov kan optage lån i hypotekforeninger, og jeg vil gerne spørge, om man eventuelt kunne tænke sig loven ændret på dette punkt. Jeg vil også gerne pege på, at vi i det seneste par år har vedtaget love, der har muliggjort etablering af nye kreditfonds, og spørge, om der eventuelt kunne være mulighed for at etablere en sådan

for denne branche, eller om en af de bestående måske kunne udvide sit virkeområde til at omfatte dette erhverv. Det må her anføres, at erhvervet i stigende grad bliver et valutaskabende erhverv, som udmærket kan sammenlignes med nogle af de bedste industrier her i landet. Allerbedst ville det måske være, om hele branchen ville gå sammen om at skabe et finansieringsinstitut i lighed med det, købmændene har etableret, eventuelt en garantifond, hvor de kommende ejere kunne få lån eller garantier, der muliggjorde, at de startede som selvstændige inden for faget. Når jeg siger hele branchen, mener jeg hermed også bryggerierne, der i høj grad har været interesseret i denne lovgivnings fremme og derfor må have en særlig forpligtelse over for denne opgaves løsning. Jeg tænker også på de store vinfirmaer, som i høj grad har været med i billedet, på andre leverandører, på beværternes egne organisationer samt de faglige organisationer, der har relation til restaurationserhvervet.

Jeg opfordrer de interesserede instanser til at udvise initiativ i så henseende; det vil glæde mig, og jeg tror også, det vil glæde andre medlemmer af tinget, om erhvervet vil tage en sådan opgave op til løsning inden for sine egne rammer.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, har de berørte erhvervsorganisationer, der er blevet forespurgt om deres holdning til sagen, været af forskellig opfattelse. Industrien ser gerne forslaget fremmet; beværterne er, med rette synes jeg, betænkelige. Imidlertid synes det at fremgå af bemærkningerne til lovforslaget og af fremsættelsen, at ministeriet ikke har været i kontakt med de berørte faglige organisationer. Jeg tænker på Tjenerforbundet, Hotel- og Restaurationspersonalets Forbund og de øvrige faglige organisationer inden for det samlede erhverv. Jeg må beklage over for den højtærede minister, at der ikke har været kontakt med de grupper og sammenslutninger, hvorfra de kommende restauratører og hotelejere skal rekrutteres. Det er mit håb, at den højtærede handelsminister vil erkende, at det er en fejl. Jeg har rent privat tilladt mig at forespørge de pågældende, og jeg kan oplyse, at de med henblik på en vurdering af lovforslaget er på linje med det stand-

[Albertsen.]

punkt, som beværternes organisationer har givet udtryk for, og som er nævnt i fremsættelsen.

Når jeg, uanset mine kritiske bemærkninger med henblik på lovens eventuelle skadelige virkninger for beværterne, alligevel kan tilsige socialdemokratiets velvillige behandling af lovforslaget, er det, fordi jeg trods alt anser ændringerne for principielt rigtige. De vil bidrage til at skabe mere rene linjer inden for erhvervet og tilgodese danske interesser.

Efter at det er oplyst over for offentligheden, at dette lovforslag er fremsat, har jeg haft henvendelser angående andre ændringer i beværterloven. Der har navnlig været tale om bestemmelsen i lovens § 11, som taler om en kombination af beværtererhvervet og andre erhverv. Forudsætningen for, at man kan have begge erhverv, f. eks. grossistvirksomhed sammen med beværtererhvervet, er, at der gives dispensation, og det kan ofte give anledning til vanskeligheder, når man skal have disse dispensationer godkendt. Jeg vil anse det for nyttigt, om vi på den givne anledning får lejlighed til at kigge på dette i udvalget.

Jeg forudser, at vi får et grundigt udvalgsarbejde, hvor erhvervenes synspunkter nøje må indgå i overvejelserne, ligesom erhvervets positive udspil må være en betingelse, førend vedtagelse kan ske. Jeg anbefaler med disse forbehold.

Vagn Bro: Ja, i og for sig er dette lovforslag udtryk for en vis modig optræden af den højtærede handelsminister, thi efter at vi for et par år siden havde en meget grundig behandling — og det ærede medlem, der nys stod her på talerstolen, udtalte jo også, at der var en vis almindelig tilfredshed med at have ordnet denne lovgivning, som der var enighed om — da kan det nu — og jeg hørte allerede den ærede ordfører antyde andre punkter — blive lidt besværligt at ændre på dette område.

På mit partis vegne vil jeg tilsige dette lovforslag en god og velvillig behandling, idet jeg erkender, at hele dette problem har en vis — jeg ved ikke, om jeg må bruge udtrykket ømtålig — art. Men vor tilslutning sker ud fra lidt andre synspunkter end tilslutningen fra den ærede ordfører for et af

regeringspartierne, idet denne, det forstod jeg, blev givet ud fra den betragtning, at man stadig ønsker at gribe ind i erhvervslevet. Derfor må jeg sige til den højtærede minister, at lovforslagets tendens forstås og anerkender jeg, men dets grundlag — jeg ved ikke, om jeg må sige det sådan — synes jeg ikke er så udførligt, som når det gælder de juridiske forslag. Der står ikke noget om, hvilken skade de nuværende investeringsforhold har medført, og det er dog vist således, at i vort land, hvor vi går mere og mere i retning af at liberalisere — og det gør den høje regering jo også, siger den — skulle vi da vide, hvilke skader der er tilføjet erhvervslevet på dette punkt.

Det andet punkt, som vi også skal have undersøgt, er denne fremhævelse af dispensationsadgangen. Jeg må rigtignok sige, at fra vor side må vi se på det således, at mener man, at kapitalen fra produktionsforeninger og selskaber ikke bør anbringes disse steder, er jeg meget betænkelig ved, at ligegyldig hvilken højtæret handelsminister der sidder, så kan han foretage dispensationer. Det er altså hensynet til den almindelige befolknings interesser, vi her tænker på.

Jeg og mit parti er imidlertid rede til at se på dette lovforslag. Jeg vil dog henstille, at vi begrænser os til dette specielle punkt. Hvis det nemlig ikke bliver tilfældet, tør jeg forsikre, at så vil der i hvert fald gå endnu et par år, inden denne lovgivning bliver vedtaget.

Weikop: Det sidste synspunkt, som det ærede medlem hr. Vagn Bro fremsatte, er jeg ganske enig med ham i. Vi har erfaringer for, hvor svært det er, jeg var lige ved at sige at sætte en beværterlov sammen; jeg vil ikke sige, det er så svært som en lukkelov, men lidt i den retning, og så ved det ærede medlem hr. Albertsen, hvad jeg tænker på.

Jeg er tilhænger af, at man fra lovgivningens side skal gribe mindst muligt ind både over for erhvervsudøvelse og over for den fri konkurrence. Alene herudfra er jeg for mit vedkommende noget betænkelig ved den lovgivning, der her er tale om, for det er et spørgsmål om konkurrence.

Konkurrencen har på mange områder, det må erkendes, i de senere år skiftet

[Weikop.]

karakter, og det er vel også højst muligt, at i fremtiden vil den blive ændret på endnu flere punkter. På nogle områder konkurreres der på priser og på andre måske på nye frembringelser og kvaliteter, og så kan vi vel heller ikke komme uden om, at der også i nogen grad kan blive konkurrence på kreditten.

Samtidig med at den højtærede handelsminister nu fremsætter dette lovforslag og vil begrænse kreditten for visse virksomheder, støtter staten eksportører, der må yde risikofyldte og langtløbende kreditter, for at de kan konkurrere med den kreditgivning, som eksportører i andre lande yder. Det kan vel oven i købet dreje sig om usædvanlig lange kreditter, helt op til 5 år. Så vidt jeg ved, er det således, at statsgaranterede kreditter beløber sig til flere hundrede millioner kroner i dag.

Det kan måske derfor i lyset heraf se noget inkonsekvent ud, at man med dette lovforslag vil en vis kreditgivning til livs, for det drejer sig her ikke om pirater, hvis jeg må bruge det udtryk, der er aktuelt lige i øjeblikket; det er ikke dem, der ikke må yde usædvanlige kreditter. Nej, det drejer sig om noget helt andet, nogle udmærkede virksomheder, der sælger nogle ganske velsmagende og højt beskattede drikkevarer. Det kan være meget sundt med en kreditbegrænsning særlig i denne tid, hvor forbruget er for stort, men det er der slet ikke tale om med dette lovforslag, som derimod kan virke hæmmende for dem, der påbegynder en restaurations- eller hotelvirksomhed. De har i virkeligheden, og således forstod jeg også det ærede medlem hr. Albertsen, kun 2 aktiver, nemlig dygtighed og tillid. Jeg tror også, at de fleste unge, der har startet en virksomhed, kun er kommet i gang ved at stifte gæld og få leverandørkredit. Det forekommer mig i øvrigt også at være en helt naturlig fremgangsmåde, al den stund aktivitet, initiativ og dygtighed kan være fuldt ud lige så store aktiver som penge eller sagt på en anden måde: hvad nytter pengene uden dygtighed og aktivitet?

Heroverfor kan det vel siges, at med dette lovforslag ville man slet ikke leverandørkredit til beværtere til livs. I almindelighed angående sikkerhedsstillelse og kreditgiv-

ning kan jeg sige, at den mest usædvanlige art fremdeles kan ydes. Den kan ydes af kapitalstærke monteringsfirmaer, der kan montere hele store restauranter; den kan ydes af leverandører af kaffe og te, så længe disse produkter ikke er flydende, og også af leverandører af madvarer og mange andre virksomheder. Alle sådanne virksomheder kan jo fremdeles give bevillingshavere kredit og medvirke til etablering af nye restauranter. Kort sagt alle andre end drikkevarerforhandlere kan yde støtte til aktive, initiativrige og dygtige bevillingshavere.

Lovforslaget vil, som det er sagt her, alene forbyde leverandører af drikkevarer at yde usædvanlig kredit eller få sikkerhed for kredit, og dette er, som det også fremgår af lovforslagets bemærkninger, og som det også er sagt af det ærede medlem hr. Albertsen, en videreførelse af den aftale, der har bestået mellem bryggerierne herhjemme.

Det er efter min mening ganske ligetil, at man træffer sådanne aftaler, som jeg forstår har til hensigt at sikre både en sundere og en billigere afsætning, end konkurrence på kredit ville føre til. Det er i virkeligheden ideelle bestræbelser. Men nu går man altså et skridt videre ved at lovfæste en sådan praksis og udvide den til at omfatte praktisk talt alle leverandører af drikkevarer, og det vil kort og godt sige, at man nu overlader kreditgivning og finansiering af større omfang til helt andre leverandører.

Når en sådan begrænsning af kredit kan gennemføres, er det, som det også allerede er sagt, fordi man har hånd i hanke med restaurationer og hoteller gennem bevillingssystemet i modsætning til al anden virksomhed, hvor man kan handle, købe og sælge, fuldstændig som man vil, bare man har et næringsbevis, og det kan praktisk talt enhver få.

Beværterbevillingerne har haft forskellige formål, men hovedformålet har vel været at hindre udskjelser ved udskænkning af stærke drikke og at sørge for, at udskænkning skete i ordentlige lokaler m. m., men det foreliggende lovforslag tjener et helt andet formål. Efter min mening skal der efter lovforslaget kontrolleres mere end hidtil, når en bevilling skal gives eller fornys.

[Weikop.]

Efter lovforslaget skal den højtærede handelsminister afgøre, om en bevillingsansøger har fået indskud eller usædvanlig kredit af leverandører af stærke eller svage drikke.

Rent umiddelbart synes jeg, det er kedeligt at lægge en sådan byrde på den højtærede handelsminister, og jeg vil gerne føje til, at det er kedeligt, hvis det skal føre til øget administration, hvad en ny lov næsten altid gør.

Så må jeg i øvrigt sige, at det står mig slet ikke klart, hvad der menes med usædvanlig kredit. Er det kredittens størrelse eller dens art? Hvad er egentlig meningen? Det står mig heller ikke klart, hvad svage drikke er for noget. Stærke drikke ved jeg hvad er. Ja, nu smiler den højtærede handelsminister. Han mener, jeg ved det af erfaring, men sådan var det nu ikke at forstå. Jeg ved det fra beværterloven, for dér står jo ganske tydeligt, hvad stærke drikke er, hvorimod beværterloven ikke opererer med begrebet svage drikke. Beværterloven opererer med udtrykket stærke drikke og så alle andre drikke. Jeg spørger den højtærede minister: er mælk en svag drik? For den højtærede minister må jo huske på, at hvis han og jeg finder på at lave en mælkebar, så skal vi have bevilling til det. Er mælk en svag drik, eller hvor er grænsen? Betyder det kort og godt, at alle bevillinger, både til udskænkning af stærke og ikke stærke drikke, er underkastet denne lovs bestemmelser? Det kan man i og for sig ikke læse af lovforslaget, og derfor spørger jeg den højtærede minister: hvad er egentlig meningen med det?

Lovforslaget forekommer mig at være så usikkert i sin formulering, at det trænger til en afklaring, før man overhovedet kan tage stilling til det. Bryggerierne og vinbranchen har, som det er understreget her, ønsket dette lovforslag. De vil ikke konkurrere på kreditten. Man vil afskære både vinhandlere og bryggerier fra åbent eller maskeret at drive beværtning, og i så henseende skulle det foreliggende lovforslag være velbegrundet. Men jeg er enig med det ærede medlem hr. Albertsen i, at der også kan være et hensyn at tage til kunderne.

Spørgsmålet er for mig, om vi behøver at gå den her foreslåede vej for at hindre, at leverandører af drikkevarer driver re-

stauranter og hoteller, for selve tanken i lovforslaget vil vi ikke stille os afvisende over for. Men mon ikke formålet kan tilgodeses mere enkelt end her foreslået og uden megen administration? Hvad om man ganske enkelt bestemte, at bevillingshavere ikke må have interessefællesskab eller økonomiske interesser i de virksomheder, der er leverandører af drikkevarer. Man måtte selvfølgelig have en dispensationsbestemmelse straks, da der er nogen, der har sådanne interesser, og så ville det betyde, at bevillingshaverne kom til at overtræde beværterloven, hvis en sådan almindelig bestemmelse ikke blev overholdt. Ansøgere om bevillinger — og det skulle også gælde ved fornyelse af bevillinger — skulle dokumentere, at der ikke bestod en sådan økonomisk forbindelse mellem bevillingshaveren og leverandørerne, og dette måtte de have for øje i hele den periode — i København er det 8 år — for hvilken bevillingen gælder. Det vil sige, at bevillingshaveren må holde sig bestemmelsen efterrettelig i hele perioden for ikke at risikere at miste selve bevillingen.

Det foreliggende lovforslag er, tør man vel nok sige, et i omfang lille forslag, men jeg synes alligevel, det har nogen rækkevidde, også en rent principiel. Mit synspunkt er, at jeg, som jeg allerede har sagt, ikke er nogen tilhænger af restriktioner med deraf følgende forøget administration, men til trods herfor vil vi ikke stille os afvisende over for den tanke at hindre leverandører af stærke drikke i at drive restaurant.

Jeg tror ligesom det ærede medlem hr. Vagn Bro, at vi med den handelsminister, vi har — der jo dog ikke står liberal tankegang sådan helt fjernt — ved forhandlinger i et udvalg muligvis kan nå frem til et resultat, der måske kommer til at se lidt mere liberalt ud end det foreliggende lovforslag.

Axel Sørensen: Jeg skal, da mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Aage Fogh, ikke er til stede, på det radikale venstres vegne anbefale det foreliggende forslag til lov om ændringer i beværterloven.

Jeg vil ikke lægge skjul på, at jeg ikke anser forslaget for at være af en sådan karakter, at det kan give anledning til så stor pessimisme som den, det ærede med-

[Axel Sørensen.]

lem hr. Weikop gav udtryk for. Lovforslaget går ud på at stadfæste, hvad der er kutyme inden for danske beværtninger, nemlig at bryggerierne afholder sig fra at bidrage til finansiering af anlæg og drift af beværtninger og gæstgiverier.

Lovforslaget har vel til hensigt, at der, hvis Danmark inden så længe bliver optaget i fællesmarkedet, ikke skal blive tale om nogen forskelsbehandling af leverandørerne, enten det drejer sig om danske eller udenlandske. Hvis lovforslaget vedtages, har man udsigt til at kunne hindre, at konkurrencen antager former, som er os ukendte, og som kunne komme til at virke højest uheldigt og skadeligt for den danske beværterstand, derved at restauranter og gæstgiverier kunne overtages af leverandører af stærke eller svage drikke og således blive ensrettet i den forstand, at de kun måtte sælge produkter fra vedkommende måske udenlandske leverandør eller fremstiller af vin- og ølsorter. Det er noget, som vi her i landet ikke er interesseret i og ikke ønsker skal blive en realitet.

Derfor kan vi også tiltræde, at aktierne, i tilfælde hvor adkomsten til at drive beværtning og gæstgiveri er knyttet til aktieselskabsformen, skal lyde på og noteres på navn, og at der til aktiernes overdragelse kræves samtykke fra bestyrelsen. Målet må være, at formen for at drive en beværtning eller et gæstgiveri her i landet fortsat kan være identisk med den form, vi nu kender.

Jeg kan se af fremsættelsestalen — og det har også været berørt her i tinget — at hotel- og restaurationsbranchen har været betænkelig med hensyn til finansieringen. I denne forbindelse vil jeg gerne sige, at vedrørende den fremtidige finansiering kan der, når beværtninger og gæstgiverier overtages af den yngre generation, opstå vanskeligheder, og jeg tror, det vil være nyttigt, om den højtærede handelsminister foranlediger, at der foretages en undersøgelse vedrørende disse forhold og vedrørende muligheden for en imødekommenhed, således at de finansieringsproblemer, der kan opstå ved generationsskifte, kan løses.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget.

Kai Moltke: Det forekommer mig, at dagen i går og dagen i dag først og fremmest viser en vis nervøsitet på forskellige felter, hvor det drejer sig om et af hovedpunkterne i fællesmarkedsordningen, nemlig kapitalens frie bevægelighed. Man ser pludselig, at der kan findes skyggesider. Det var tilfældet i går med aktieselskabsloven. Man skal være lige, men man skal alligevel ikke være alt for lige, og så foreslår man noget, som heller ikke er alt for effektivt, for ikke at komme i strid med sine almindelige principper.

På samme måde ligger det i dag med ændringen af beværterloven. Man kan jo ikke udelukke danske bryggerier, danske vinhandlere og andre leverandører fra at deltage i finansieringen, hvis man åbner sluserne for lignende foretagender i udlandet. Det er vel hovedårsagen til, at lovforslag af denne art ser dagens lys. Den højtærede handelsminister siger jo rent ud, at det er de udenlandske vinfirmaers og måske de udenlandske kædefirmaers eventuelle indtrængen på markedet, som man imødeser med en vis nervøsitet.

Denne nervøsitet er berettiget, og jeg vil med glæde på mit partis vegne støtte bestræbelser i den nævnte retning. Da man ikke kan bryde partiernes grundønske om tilslutning til fællesmarkedet, er der ikke andet at gøre end at søge frem til en form for indskrænkning over for udenlandske fremstillere og forhandlere af stærke og svage drikke. Hvad de svage drikke angår, må også jeg indrømme, at det ikke står mig fuldstændigt klart, hvor vidt dette begreb går, om det standser ved sodavand, eller man skal have mælk, te og kaffe med; det må i alt fald præciseres i nogen grad.

Jeg forstår altså, at formålet er, at man vil skabe en vold mod en sådan indtrængen i beværterbranchen fra udenlandske firmaers side og særlig mod de store kæder, som kunne tænkes at ville optræde som konkurrerende parter ved finansieringen af beværtninger. Nu har det ærede medlem hr. Albertsen naturligvis ret i, at der kan opstå vanskeligheder, og nogen form for finansiering skal der jo til. Man har nævnt f. eks., at man må have særlige finansieringsinstitutter, hvis denne nyordning skal træde i kraft. Ja, det kan lyde tillokkende,

[Kai Moltke.]

men lad os i Guds navn få et finansieringsinstitut, som lever, og ikke ét, som er oprettet på grundlag af udstedelse af nye obligationer; jeg tror, at trykket her er for stort i forvejen. Det må være andre former for kontantfinansiering eller kredit, man må have frem her. Men det er alt sammen problemer, som vi kan tale om i udvalget.

Imidlertid er jeg bange for, at det er meget luftigt, det, der her foreslås, i særdeleshed med hensyn til ændringen af visse paragraffer — luftigt, fordi det hele til en vis grad flyder. Hvad er f. eks. „usædvanlig kredit“? Det er et spørgsmål, der allerede er blevet stillet. Og hvad menes der med „hvorvidt nogen del af selskabets aktiekapital m. v. med bestyrelsens vidende tilhører nogen, der fremstiller eller forhandler stærke eller svage drikke“ — altså interesser, som er forbundet med bryggeri- eller spirituskapitalen o. s. v.? Man skulle formode, at en sådan bestemmelse kunne yde en vis garanti, men jeg tror, at garantien er såre illusorisk, i hvert fald i det lange løb. Jeg vil næsten sige, at dokumentet kunne tænkes fremstillet i en periode, hvor sagførerstanden endnu ikke var opstået og ikke var i stand til at fremskaffe de fornødne mellemmand og stråmænd til sådanne transaktioner.

Som sagt, den højtærede handelsministers personlige stilling over or de foreslåede ændringer kan vi godkende. Jeg forstår så udmærket den højtærede handelsministers ængstelighed ved at se den danske beværterbranche dirigeret af eller oversvømmet af de udenlandske koncerner, hvis danske kolleger man gennem frivillige ordninger har bundet. Jeg er ikke sikker på, at man har fundet de vises sten med dette lovforslag, og jeg tror, man skal høre de forskellige parter på dette felt, før lovforslaget endeligt vedtages, og se på rækkevidden af dette spørgsmål: hvorhen når vi ved disse formelle ændringer af paragrafferne? Det må vel til syvende og sidst være det, som er hovedsagen.

Til en sådan undersøgelse skal jeg gerne tilsige mit partis støtte under det kommende udvalgsarbejde.

Grøndahl: Over for det foreliggende lovforslag, der jo, hvordan man end vender

og drejer sagen, er en indskrænkning i det frie erhvervs frie adgang til at søge frem til den gunstigst mulige finansiering på markedet, har mit parti store betænkeligheder. Vi vil derfor vente med endelig stillingtagen til lovforslaget, indtil det har været genstand for en udvalgsbehandling, under hvilken de implicerede erhverv kan blive hørt, måske også enkeltpersoner, som ordningen kommer til at ramme. Indtil denne udvalgsbehandling har fundet sted, skal vi nøjes med at udtale vore betænkeligheder.

Handelsministeren (*Baunsgaard*): Jeg takker de ærede ordførere, ikke så meget for den modtagelse, lovforslaget har fået — jeg må tilstå, at hvad udtalelserne fra et par af de ærede ordførere angår, er der lidt tvivl hos mig om, hvordan modtagelsen egentlig var — men jeg kan i hvert fald takke dem for den interesse, som de ærede ordførere her så tydeligt åbenbarede for beværterstanden og for de problemer, der melder sig i forbindelse med dette lovforslag. Det viser da i hvert fald, at vi er enige om én ting: at der er problemer, som kan få betydning også ud over lige en snæver kreds af befolkningen.

De ærede medlemmer hr. Vagn Bro og hr. Kai Moltke syntes ikke rigtig, at bemærkningerne til lovforslaget var så omhyggelige og så dybtgående udarbejdet, som juridiske love plejer at være, og som jurister i almindelighed plejer at gøre det. Det kan godt være, de ærede medlemmer har ret heri; jeg er ikke sikker på, at de ikke har det. Jeg har på den anden side en fornemmelse af, at der mange steder sidder ligesom en længsel efter, at lovforslagene ikke begrundes på samme måde, som juristerne plejer at gøre det; men det kan være, jeg tager fejl i den opfattelse.

Det ærede medlem hr. Albertsen stillede mig en række spørgsmål vedrørende lovforslaget, og jeg indrømmer uden forbehold, at det er naturligt med en række sådanne spørgsmål. Selv om lovforslaget måske under udvalgsarbejdet skulle gennemgå visse ændringer, vil der formentlig også fremover opstå adskillige tvivlsspørgsmål med hensyn til denne lovgivning. Det kan man jo sige er uheldigt — jeg indrømmer uden forbehold, at det er det — men når

[Handelsministeren.]

man stiller spørgsmålet, hvad vi egentlig vil med lovforslaget, må man jo gøre sig klart, hvad jeg har begrundet lovforslaget med: at man vil sikre, at vi kan bevare den danske beværterstand som en selvstændig næringsdrivende stand. Man må nok gøre sig klart, at det er et spørgsmål, om vi har mulighed for at tilgodese det hensyn, som jeg forstår vi er enige om at ville tilgodese, og så gå videre, end vi er gået med lovforslaget her.

Det ærede medlem hr. Albertsen fremdrog en række af disse problemer. Det ærede medlem siger først: hvis nu leverandører af andre varer end stærke drikke samtidig, men ikke som hovedforretning, leverer stærke drikke, hvad så? Dertil må jeg svare, at det er min mening med lovforslaget, at hvis sådanne leverandører af f. eks. kaffe, kød og konserves tillige er leverandører af stærke drikke, må sådanne leverandører kun yde den sædvanlige kredit inden for branchen. Der kan ikke være tale om, at de, fordi de handler med andre varer end stærke drikke, skulle kunne sætte sig ud over lovforslagets punkt 1, der siger, at der ikke må ydes usædvanlig kredit uden tilladelse fra handelsministeren.

Det ærede medlem hr. Weikop spurgte i fortsættelse heraf: hvad er sædvanlig kredit? Ja, det er helt åbenbart, at der er forskel fra branche til branche, formentlig også inden for brancherne fra varegruppe til varegruppe, på, hvad der er sædvanlig kredit. Jeg kan ikke svare andet, end at spørgsmålet om, hvad der forstås ved sædvanlig kredit, må afgøres konkret i hvert enkelt tilfælde efter forelæggelse for den pågældende brancheorganisation, netop fordi der vil være disse forskelle, formentlig også inden for de forskellige erhverv fra varegruppe til varegruppe.

Det ærede medlem hr. Albertsen spurgte videre, om det er helt udelukket, at et vinfirma kan eje hoteller eller restauranter, og jeg må sige, at hvis der er tale om et aktieselskab, hvad der nok i de fleste tilfælde vil være tale om, vil der ikke uden handelsministerens tilladelse kunne gives selskabet beværterbevilling, hvis nogen af aktierne tilhører et vinfirma eller anden leverandør af stærke drikke; og drives beværtingen som et personligt ansvarligt firma, ja, så må

bestemmelsen i lovforslagets punkt 1 sammenholdt med punkt 3 føre til, at en leverandør af stærke drikke ikke kan eje den pågældende restaurant, og i alle tilfælde vil dette kræve en tilladelse fra handelsministeriet i medfør af beværterlovens § 11 — det er den generelle regel om, at der skal en særlig tilladelse til at forene beværter-næring med handelsnæring. Jeg tror ikke, der nogen sinde vil være grundlag for at meddele en sådan dispensation.

Hvad angår det positive forslag, det ærede medlem rejste med hensyn til det problem, der melder sig ikke mindst for de unge inden for branchen, der skal etablere sig, vil jeg gerne sige, at jeg har ikke alene megen sympati for, men egentlig også tror, at det er nødvendigt, at man tilskynder branchen til at få etableret en eller anden form for finansieringsinstitut. Jeg indrømmer, at vi, sådan som lovforslaget er udformet, bevæger os ind i begrænsningen på et område, hvor der hidtil har været relativ — under hensyntagen til bevillingen relativ — næringsfrihed, en begrænsning, som ikke kendes af andre erhverv, og så kunne det spørgsmål melde sig, på hvilket grundlag man kunne og burde danne et sådant finansieringsinstitut. I andre erhverv vil der være den almindelige adgang til gennem lån og garantier fra leverandørerne at opnå kredit, og da er det klart, at her stiller man rent faktisk denne branche vanskeligere, end man stiller andre brancher. Jeg vil dog alligevel mene, at initiativet til et sådant finansieringsinstitut under alle omstændigheder må komme fra branchens egne folk. Men som sagt, jeg er helt og ubetinget enig med det ærede medlem i, at der her foreligger et for branchen særdeles alvorligt spørgsmål, som det efter min mening er særdeles nødvendigt at få løst. Jeg tror, at man virkelig skulle haste med denne sag inden for branchen, for det kan ikke nytte, at vi gennem lovgivningen forsøger at bevare det danske særpræg med beværtninger og hoteller som virksomheder, der ejes af enkeltpersoner og drives af disse, hvis man ikke har økonomisk mulighed for at lade denne udvikling fortsætte.

I denne forbindelse har det ærede medlem selvfølgelig ret i, at der består et særligt problem derved, at man ikke på hotel- og restaurationsejendomme kan låne anden

[Handelsministeren.]

prioritet gennem hypotekforeningerne. Det var nyt for mig, og jeg har undersøgt, at det er sådan. Jeg indrømmer, det ville være gavnligt, om dette kunne ændres. Der må formentlig være ganske særlige begrundelser for, at denne regel gælder, begrundelser, som jeg ikke kender, og specielt hvis omfang jeg ikke kan udtale mig om. Jeg vil derfor nøjes med at love det ærede medlem, at jeg skal gøre min kollega, den højtærede boligminister opmærksom på det problem, som er rejst her i dag.

Må jeg endelig sige til det ærede medlem hr. Albertsen, som gerne ville have mig til at erkende, at jeg skulle have begået en fejl ved ikke at tale med alle implicerede fagforbund inden for branchen, tjenere, restaurationspersonale, kokke o. s. v., at jeg er ked af, at måtte bedrøve det ærede medlem med ikke at have slet så stærk en karakter, som han tror. Jeg kan oprigtig talt ikke se, at der er begået en fejl, idet vi har inviteret alle branchens hovedorganisationer, herunder også repræsentanter for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, til at drøfte forslaget, inden det blev udarbejdet. Det er den sædvanlige praksis, vi her har fulgt, og i overensstemmelse med denne sædvanlige praksis var altså Arbejderbevægelsens Erhvervsråd indkaldt, og det bliver det altid, når det drejer sig om erhvervsbetonede spørgsmål.

Jeg forstod, at det ærede medlem hr. Weikop og senere også det ærede medlem hr. Kai Moltke var i tvivl om, hvad svage drikke var. Det nytter næppe, jeg giver det råd, at man kan prøve sig frem, men jeg kan sige, at efter min mening hører mælk til de svage drikke, og hvis man altså vil have bevilling til at sælge mælk under den form, der her kan være tale om, vil mælk høre under de svage drikke, der bliver ramt af forslaget. (*Weikop*: Det er godt gjort!). Det er det muligvis, men sådan er lovforslagets tanke. Jeg er villig til at drøfte det, og jeg er også villig til at drøfte, hvordan man eventuelt kan gøre tankegangen i lovforsla-

get mere klar. Men jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Weikop, som spørger mig, hvad meningen egentlig er med lovforslaget, at det er den, som fremgår af min fremsættelsestale, et forsøg på at hjælpe en branche til at bevare det danske særpræg, således at hotel- og restaurationsfaget er et fag i lighed med andre med en kreds af selvstændige næringsdrivende. Meningen er at gøre et forsøg på ikke at ligge under for den udvikling, der har været i andre lande, hvor det er enkelte store kapitalstærke industriforetagender, der bogstavelig talt ejer hele restaurations- og hotelbranchen. Jeg tror ikke, det er nogen god vej.

Jeg forstod på det ærede medlem, at det ærede medlem ikke ville stille sig afvisende over for forslaget, men jeg må sige, at det ærede medlem hr. Weikop skylder mig egentlig en forklaring på — det gik i hvert fald ikke op for mig — om det konservative folkeparti vil tilslutte sig forslagets idé. Jeg skal ikke lægge skjul på, at det er en af de ting, der interesserer mig også ved denne sags behandling.

Weikop: Ja, jeg beklager, at den højtærede handelsminister ikke rigtig har lagt mærke til, hvad jeg sagde, men jeg har da ikke noget imod at gentage, hvad jeg sagde før, at jeg ikke ville afvise tanken i forslaget, og at jeg håbede, når man havde en liberal minister, at man kunne finde frem til et resultat. Nu håber jeg skam, at jeg har glædet den højtærede minister, men så må jeg rigtignok også tilføje, at det er da helt naturligt, at man er noget betænkelig ved et sådant forslag efter det, den højtærede handelsminister sagde. Den højtærede handelsminister vidste jo ikke engang, hvad svage drikke var til trods for, at det var ham, der har fremsat dette forslag. Den højtærede handelsminister siger ganske simpelt: gå ud og prøv! Ja men jeg vil da gerne leve lidt endnu. Men tænk engang, hvilken svaghed det er, at den højtærede minister overhovedet ikke kan for-

[Weikop.]

klare sit forslag; hvordan i alverden skal man da så kunne tage stilling til det?

Må jeg så lige spørge om en ting, for hvis den højtærede handelsminister bare kan svare ja eller nej på det, vil det måske kunne klare et begreb. Kan SAS-selskabet, der jo driver store restauranter, fremtidig få bevilling til sit SAS-hotel?

Handelsministeren (Baunsgaard): Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Weikop, at jeg ikke gav det ærede medlem det råd at gå ud og prøve. Jeg sagde netop, at jeg turde ikke give det råd; der er da en forskel.

Jeg er ikke i tvivl om, hvad svage drikke er. Det er ikke-spiritusholdige drikke, og efter dette skulle det ikke være så forfærdelig svært at definere, hvad svage drikke er. Der blev spurgt, om kaffe var en svag drik, men kaffe er, når den leveres til en restaurant eller en hotelvirksomhed, ingen drik, det er et fast stof, og derfor skulle heller ikke det spørgsmål volde vanskeligheder.

Det sidste spørgsmål, det ærede medlem hr. Weikop rejste, om SAS måtte drive hotelvirksomhed, vil efter min bedste bedømmelse afhænge af, om SAS er leverandør og forhandler af stærke drikke. Er det ikke det, berøres de jo slet ikke af denne lovgivning.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Albertsen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om folkeskolen.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1551; fremsættelsen i tidenden sp. 3735).

Lovforslaget sattes til forhandling.

K. B. Andersen: Det forslag om ændringer i folkeskoleloven, som vi i dag skal behandle, er en helt klar og konsekvent videreførelse af de betydningsfulde ændringer, vi gennemførte i 1958. Jeg vil gerne have dette sagt klart straks: lovforslaget burde altså, hvis den højtærede minister ikke, som rimeligt er havde følt sig bundet af de sædvanligt gældende former, have heddet „forslag til lov om videreførelse af skolereformen af 1958“. Det er nemlig det, det drejer sig om. Her er ikke tale om brud eller lapperier, men om en videre udbygning af de ideer, som et stort flertal her i tinget dengang gav sin tilslutning.

Den bestemmelse i lovforslaget, der har vakt mest opsigt, er lovhjemmelen for indførelse af det 10. skoleår på frivillig basis. Den højtærede minister citerer i bemærkningerne af læseudvalgets blå betænkning nr. 1 bl. a. følgende, som jeg også gerne vil citere:

„Den til realeksamen knyttede uddannelse er jo 10-årig. Det må på baggrund heraf anses for ganske rimeligt, at elever, der gennemgår 8.-9. klasse, har mulighed for at få en lige så lang uddannelsestid inden for folkeskolens rammer, uden at de skal overføres til realafdelingen. Der må tilvejebringes lighed med hensyn til antallet af trin inden for de to afdelinger.“

Kortere og klarere kan det i og for sig ikke siges. Det er et spørgsmål om balancen inden for folkeskolen. Der er jo ingen, der finder det særlig påfaldende, at der kræves 10 år for at nå frem til afslutning af den folkeskolegren, der hedder realeksamen, og som netop er en gren af folkeskolen, hverken mere eller mindre og ikke, som nogen tror — måske navnlig personalechefer bl. a. i etaterne — verdens ottende vidunder. Det må være lige så rimeligt, at der i andre dele af folkeskolen gives denne frivillige mulighed for en videre uddannelse gennem et tilsvarende åremål.

Lovforslaget giver kommunerne samme forpligtelser over for det 10. skoleår i fortsættelse af det 8. og 9., som de jo allerede har for det 10. år i realafdelingen. Det bør ikke kunne chokere nogen.

Der er skolefolk, som mener, at dette 10. år ikke hører hjemme inden for folkeskolen, og at ungdomsskolen skulle påtage